

ע"פ 8125/15 - פלוני נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעוורים פליליים

ע"פ 8125/15

לפני:
כבוד השופט ס' ג'יבראן
כבוד השופט א' שהם
כבוד השופטת ע' ברון

פלוני המערער:

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על גזר דיןו של בית המשפט המוחזין בナンצראת
(כבוד השופט ת' כתימי, סגן נשיא) מיום 12.10.2015
ב-ת"פ 51943-12-14

תאריך הישיבה: י"א בטבת התשע"א (23.12.2015)

בשם המערער:עו"ד יגאל (איגור) בלפור

בשם המשיבה:עו"ד נורית הרצמן

פסק דין

השופטת ע' ברון:

עמוד 1

1. לפנינו ערעור על גזר דין של בית המשפט המחויז בנצרת (כבוד סגן הנשיא ת' כתלי) ב-ת"פ 14-12-51943 מיום 12.10.2015, שבמסגרתו הורשע המערער בביצוע עבירה של הצהה במטרה לפגוע בביטחון דרי הסביבה או בבני אדם לפי סעיף 448 סוףא לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין), וכן בעבירות איומים לפי סעיף 192 לחוק העונשין. בגין עבירות אלו הושת על המערער עונש מאסר בפועל של 22 חודשים; 8 חודשים מאסר על תנאי לשאר 3 שנים מיום שחררו, לבסוף יבצע את העבירות שבנה הורשע; וכן פיצוי למתלוננת בסך 1,500 ש"ח. הערעור שלפניינו נסוב על רכיב עונש המאסר בפועל שבגזר הדין.

כתב האישום והכרעת הדין

2. נגד המערער, ליד 1966, הוגש כתב אישום המיחס לו עבירות של הצהה ואיומים כאמור. על פי העובדות המתוירות בכתב האישום, נ.ג. (להלן: המתלוננת) והמערער הם שכנים המתגוררים באותו בניין רב דירות בעיר עפולה - המתلونת בדירה ... (להלן: הדירה) והמערער בדירה בהזדמנויות שונות במהלך התקופה שקדמה להגשת כתב האישום, המערער איים על המתלוננת, שכנותו, שיפגע בה. ביום 20.12.2014, סמוך לשעה 08:30 הגיע המערער לדירה שבה הוא מצויד בניריות, קרוטונים, ומיצית או גפרורים. המערער הצמיד את הניריות והקרוטונים לדלת הדירה והציג אותם, בשעה שהמתלוננת ובתה ישבו בתוך הדירה. כתוצאה מההצחה נגרם נזק לחלקה התחתון של הדלת, ועשן חדר לדירה. המתלוננת ובתה התעוררו לריח העשן, המתלוננת נῆשה לעבר דלת הדירה, פתחה אותה וראתה את המערער עומד מחוצה לה. מראה המערער את המתלוננת גידף אותה ואיים עליה שיירוף אותה. בבית המשפט המחויז המערער כפר בעובדות כתב האישום.

בhcרכעת דין מיום 1.9.2015 הרשע בית המשפט המחויז את המערער בעבירות המיחסות לו בכתב האישום. בית המשפט ביסס את הרשעה על עדות המתלוננת, שנמצאה אמינה בעיניה; וכן על עדות הבת ועל חווות הדעת של שירותי הכבאות וההצלה שתמכסו שתיהן בעדות האם. מנגד נקבע כי עדות המערער מגמתית ומפתחת וכי גרסתו חרסת עיקריות ולא מעוררת אמון, אינה מתישבת עם הראיות, ואין להסבירה על פניה. בית המשפט ציין שבין המערער למתלוננת קיים סכסוך שכנים מתמשך, שהמשטרה נקרה להתרבע בו לא פעם; ואף ציין כי על רקע זה המתלוננת ניסתה להשחרר את פני המערער בעדותה – ואולם נמצא כי אין בכך כדי לפגום באמינות עדותה של המתלוננת בוגנע לפרטי האירוע המתואר בכתב האישום.

גזר הדין מושא הערעור

3. ביום 12.10.2015, לאחר שמייעת טיעונים לעונש, גזר בית המשפט המחויז את דיןו של המערער. בבואה לקבוע את מתחם הענישה ההולם את מעשיו, עמד בית המשפט על טיב העבירות ועל הנسبות הקשורות בביצוען. בית המשפט הדגיש כי כshedobor בمعنى הוצאה, יש חשיבות פחותה להיקף הנזק שנגרם בפועל – והחומרה היא בעצם הכוונהופוטנציאלית הנזק הרב שగלום במעשיים; וכך גם במקורה דין. בית המשפט נתן משקל נכבד לעובדה שמדובר בהוצאה של דלת מבנה מגוריים רב קומות ומאוכלס, לאיומים שנלווה להוצאה, ולכן שהמערער היה מודע לתוצאות האפשרות של מעשיו. בית המשפט המחויז קבע כי לנוכח מידיות הענישה הנוגעת במרקירים דומים, ובהתאם לנسبות המקורה דין, מתחם הענישה ההולם את מעשיו של המערער נع בין 12 ל-36 חודשים מאסר בפועל. מתחם זה נקבע במאוחד הן בגין הוצאה והן בגין עבירת האיומים.

צין בגזר הדין כי המערער הוא רוק כבן 50, המתגורר עם אימו שאיתה הוא סועד. בעברו מספר אירופי איום ותקיפות סתם, שרובם התיישנו ועל סף מחיקה. עוד נאמר כי המערער לא נטל אחריות למשיו, ולא הביע חרטה באשר לביצועם. במצב דברים זה, קבע בית המשפט המחויז כי לא נמצא נסיבות חריגות שיש בהן כדי להצדיק סטייה ממתחם העונש המקורי, אף לא הטלת עונש שהוא ברף הנמוך של המתחם. עם זאת הוסיף בית המשפט כי בשל מצבו הכלכלי של המערער לא יוטל עליו Kens כספי, ורק פיצוי סמלי למתלוונת.

בסוף דבר, גזר בית המשפט המחויז על המערער עונש של 22 חודשים מאסר בפועל; 8 חודשים מאסר על תנאי; ופיצוי למתלוונת בסך 1,500 ש"ח.

הטענות בערעור

4. לטענת המערער, מתחם העונש שנקבע והעונש שנגזר במסגרת חורגים לחומרה מן המקביל במקרים דומים ומצדיקים את התערבות ערכתה הערעור. טענתו המרכזית של המערער היא כי בית המשפט שגה בכך שלא נתן משקל כלשהו למצבו הנפשי ולקיים הڳונטייביים של המערער בבואו לקבוע את מתחם העונשה ולגוזר את העונש בגדרו. המערער מבסס את טענתו על חוות דעת פסיכיאטרית מאת ד"ר יעקב נחמן מהמרכז לבリアות הנפש שער מנשה, שנערכה ביום 22.12.2014 בהוראתו של בית המשפט המחויז – שם נקבע, בתמצית, כי המערער סובל ממחלה נפש דלוזיאונלית שנמצאת בהפוגה (להלן: חוות הדעת הפסיכיאטרית). כן נסמך המערער על אבחון פסיכולוגי שנערך אף הוא בהוראת בית המשפט המחויז, במרכז אבחון חדרה ביום 13.4.2015 על ידי צוות משולב של עובדת סוציאלית (אפרת יסיף), פסיכולוגית (אולגה בס) ורופאה (ד"ר צילה בטכ'ניק). באבחון נמצא כי המערער מתפרק בrama שכליות גבולית, אף שאיןה עולה כדי פיגור שכלי, אך היא פוגמת בכשיותו להפעיל שיקול דעת; ובבסיסם האבחון הומלץ על השמות של המערער במסגרת שיקומית (להלן: האבחון הפסיכולוגי). עוד טוען המערער כי יש להתחשב בכך שהסקוסון בין לבין המתלוונת היה סכוסון מתמשך גם למתלוונת היה חלק פעיל בו; ובכך שהיו אלה הקשיים הפסיכולוגיים והڳונטייביים מהם הוא סובל שגרמו לו להגיב לקינטורים מצד המתלוונת באופן פסול. בנוסף טוען המערער כי העונש שנגזר עליו אינו עולה בקנה אחד עם העבודה שפוטנציאלי הנזק שבמעשו היה נמוך, וכן שהנזק שנגרם בפועל היה מועט. במהלך הדיון שלפנינו חזר המערער על טענותיו בערעור שהגיש.

המשיבה מצידה טענה כי מתחם העונש שנקבע אינם שונות ממתחמי עונשה שנקבעו במקרים דומים. עוד טענה המשיבה כי בניגוד לעמדת המערער, בית המשפט המחויז היה מודע למצבו הפסיכיאטרי והڳונטייבי של המערער ונטע זה אף נלקח בחשבון לצורך קביעת העונש. לגישה של המשיבה, ניתן להסיק זאת מעצם העובדה שהעונש שנגזר על המערער נמוך מאמצעו של מתחם העונש ההולם אותו קבע בית המשפט, וזאת חרף עבורי הפלילי של המערער והעובדת שלא נטל אחריות למשיו. לבסוף המשיבה טוענה כי הגם שהנזק שגרם המערער בפועל אינו רב, הדבר נובע מתוויותה של המתלוונת שפעלה לכיבוי האש שאחזה בדלת הדירה; ובכל מקרה הדגש צריך להיות על כך שפוטנציאלי הנזק כתוצאה מהצתה הוא גבוה, וכך גם במקרה שלפנינו לנוכח הימצאותם של שכנים רבים בקרבת מקום.

דין והכרעה

5. לאחר שבחנו את טענות הצדדים בכתב ובבעל פה, הגיעו לידי מסקנה כי דין הערעור להידחות. אין זו דרך של ערכת הערעור להתערב בעונש שאזרה הערקה הדינונית, אלא במקרים חריגים של סטייה ניכרת מדיניות העונשה

הראוי או כאשר נפלה בגין הדין טעות מהותית. הלכה זו נותרה על מוכנה גם לאחר כניסה לתקוף של תיקון 113 לחוק העונשין (ע"פ 5117/13 ומר' נ' מדינת ישראל (11.11.2014); ע"פ 5931/11 עבדוליב' נ' מדינת ישראל (22.10.2013); ע"פ 3091/08 טרייגר נ' מדינת ישראל (29.1.2009)). נסיבות המקירה שלפניינו אין מגלות טעם המצדיק התערבות בגין הדין שהשית בית המשפט המחוזי על המערער, ובנברא.

פוטנציאלי הנזק בעבירות הוצאה הוא מطبع הדברים רב מאוד – שכן בעת הוצאה אין לדעת לאן תתפסת האש, بما או במה תפגע ובאיזה עצמה. המשלח אש אינו יכול לשולט בהשתלולותה, הנזק אינו צפוי והסיכון הטמון לסייעתה, לגוף ולרכוש – גדול (ע"פ 3074/07 מדינת ישראל נ' ابو תקפה (27); ע"פ 1438/14 ברazzi נ' מדינת ישראל (26.3.2014); ע"פ 334/14 אריה האס נ' מדינת ישראל (31.3.2015)). בשנים האחרונות ניתן לזהות מגמה של החמרה בהתייחסות לעבירות הוצאה, ובית משפט זה אף התבטה בדבר הצורך בענישה מרעיתה כאשר לביצוע העבירה קדם תכנון מוקדם, וכאשר גולם במעשה סיכון לח'י אדם ולרכוש (ע"פ 5960/13 מדינת ישראל נ' עון, פסקה 9 והאסמכתאות שם (23.4.2014)). עם זאת רף הענישה הנוגע בעבירות הוצאה אינו אחיד, וחומרת העונש עשויה להשתנות ממקרה למקרה על פי נסיבותו. וכך נאמר בהקשר זה על ידי השופט י' עmittel ב-ע"פ 14/1727 מימון נ' מדינת ישראל (2015) (להלן: עניין מימון):

"בתיה המשפט חזרו והדגישו את חומרתה היורדה של עבירות הוצאה, גם כשהיא מתייחסת לרכוש בלבד, בין היתר בשל הפוטנציאלי לגרימת נזק לגוף, בבחינת 'או' לגפרור שהוצאה להבה, שסופה ואחריותה מי ישורנה': 'בתוך מדרג זה ניתן להצביע על מדרגי בינים של חומרה, מה שיכל להסביר את הסיבה לכך שהענישה הנלווה לעבירת הוצאה אינה אחידה ונעה על סקללה רחבה (ע"פ 9226/11 גולדנד נ' מדינת ישראל, [פורסם בנבו] פסקה 11 (8.10.2013)): הוצאה של נכס בנסיבות שאין לחוש כי הוצאה תתפסת לרכוש אחר; הוצאה של נכס שעלולה להתפסת ולפגוע ברכוש אחר; הוצאה של נכס שיש בה פוטנציאלי לפגיעה בגוף ובנפש; הוצאה שגרמה בפועל לפגיעה בגוף ובנפש על אף שהמצית לא התקoon לכך (מחשבה פלילית של פיזיות); והוצאה בכונה לפגוע בגוף ובנפש כמו במקרה דנן. מובן כי בתוך מדרגי בינים אלה יש להבחין בין נסיבות שונות לחומרה או לקויה, כמו ערך הרכוש שהוצאה או מספר האנשים שעמדו תחת סיכון של פגיעה'."

ובעניןינו, מעשה הוצאה שבו הורשע המערער הוא חמוץ. הוצאה דלת דירתה של המתлонנת, המציה בבניין מגורים בו דירות משפחות נוספות, עלולה היתה לגרום פגיעות ברכוש מעבר לנזק שנגרם לדלת הדירה, וכן פגיעות בגוף ובנפש; וכי שצין בית המשפט המחוזי, אין לדעת כיצד היה האירוע מסתיים אלמלא מעשי המערער התגלו במהרה. אף לא ניתן להקל ראש בכך שלמעשה הוצאה נלווא איוומים, וגם בכך הורשע המערער.

6. מתחם העונש שקבע בית המשפט, בין שנה לשוש שנות מאסר, אינו מוגלה סטייה ממדייניות הענישה הנוהגת במקרים דומים. כך, למשל, ב-ע"פ 7139/13 צkol נ' מדינת ישראל (23.1.2014) (להלן: עניין צkol) – עליו נסמכים בטענותיהם הן המשיבה והן המערער – נקבע על ידי בית משפט מתחם עונש זהה (בין שנה לשוש שנים) בגין עבירת הוצאה שבוצעה בנסיבות שיש בהן דמיון לעניינו. מדובר היה באדם שהציג את חדרו בעת שהוא מצוי במצב נפשי רעוע, ככל הנראה בעקבות סכוסך שהתגלו ביןו לבין הבעלים של הדירה. עם זאת בעניין צkol נקבע כי מעשה הוצאה בוצע רק לאחר שהנאשם ידיא שהמבנה ריק מאדם, בעוד שבמקרה שלפניינו המערער הצית את דלתה של המתлонנת בשעה שהמתлонנת ובהה באותו הדירה. יתרה מכך וכי שכבר ציין, המערער ביצע את הוצאה בבניין מגורים מאוכלים שבו שכנים נספים מלבד המתлонנת, שגם הם עלולים היו להיפגע אילו האש הייתה מתפשטה. בעניין מימון הנאשם הצית לבקשת חברו את רכbum של שכנו, ובטענות הוצאה נשרף הרכב כליל וכן נפגע רכב נוסף שעמד בסמוך;

בנוסף, מימון איים על שכנו וזרק אבן לוחין בitem, וזאת בעוד תליו ועומד נגדו צו למניעת הטרדת השכנים. מימון הורשע בביצוע בצוותא של עבירות הצתה, באזומים, וכן בהפרת הוראה חוקית, ומתחם העונש שנקבע גבוה מזה שבמקרה של פפניו: בין 30 ל-60 חודשים מאסר בפועל. נציין עוד את מתחם העונש שנדרן על ידי הרכב זה אך בחודש ש עבר, ב-ע"פ 6099/15 אלביבה נ' מדינת ישראל (2.3.2016), שם מדובר היה באדם בעל מוגבלות שכלית בדומה למערער, שהציג את חדר השינה של דודו בשעת לילה בעת שתושבי השכונה ישנו. בעניין זה החלטנו כי אין מקום להתערב במקרים העונש שנקבע בין 25 ל-50 חודשים מאסר בפועל.

8. גם בגזירת העונש בתוך המתחם (22 חודשים מאסר בפועל) לא מצאנו טעם להתערב. המערער נתלה בכך שבענין צחוק והועמד עונשו של הנאשם על 18 חודשים מאסר בפועל בלבד; וכי ב-ע"פ 4052/15 חיימוב נ' מדינת ישראל (10.12.2015) (להלן: עניין חיימוב), אף נמנע בית משפט זה מהתערב בעונש של 12 חודשים מאסר בפועל בגין הצתה. ואולם לא ניתן לגזר גזרה שווה מגזר הדין הללו לעוניינו של המערער – ודין רק אם נציין כי הן בעניין צחוק והן בעניין חיימוב הורשו הנאים במסגרת הסדר טיעון, בעוד שהמערער מצדיו כפר בעובדות כתוב האישום ומסרב ליטול אחראיות על מעשיו. יתר על כן, ניתן אין להסיק מן העובדה שבמקרה מסוים בית משפט זה נמנע מהתערב בעונש שנגזר על ידי הרכאה הדינית, כי עונש אחר אינו ראוי. זאת לנוכח נטייתה של ערכאת הערעור שלא להתערב בגזירת העונש אלא במקרים חריגים (ע"פ 5117/13 וימר נ' מדינת ישראל (11.11.2014)).

ועתה לטענה שבלב הערעור, ולפיה בית המשפט המחויז שגה כאשר לא נתן דעתו ללקות הנפשית ולקשיים הקוגניטיביים שהם סובל המערער בבוואו לגזר את עונשו. אכן, יש לתהות על כך שבית המשפט המחויז לא ציין במנוי שיקולי לעניין העונש מאמם מן האמור בחומר הדעת הפסיכיאטרית והאבחן הפסיכולוגי. עם זאת אין חולק כי מסמכים אלה היו מונחים לפניו בבית המשפט המחויז, ואף נזכרו בפרק הטענות שבגזר הדין – ונitin להניח כי מצבו הפסיכיאטרי והקוגניטיבי של המערער נלקח בחשבון בଘזרת העונש, וזאת לנוכח היותו מתון בנסיבות המקירה. יתרה מכך, מחאות הדעת הפסיכיאטרית עולה כי האשפוז הפסיכיאטרי האחרון של המערער היה בשנת 2000, ומazel הוא נמצא בטיפול ומעקב במרפאה פסיכיאטרית וככל שהמערער סובל ממחלת נפש הרי שגם אינה פעילה. נקבע כי המערער מבחין בין טוב לרע, ובין מותר לאסור; ולפי האבחן הפסיכולוגי הוא אינו בעל מוגבלות שכלית התפתחותית (ה גם שרטמו השכלית הוגדרה נמוכה עד גבולית). התמונה המציגית היא של אדם המתקשה בשליטה בדחפים, ובכך אין ממשום נסיבה מסקלה – אלא שגם הסיבה שבגינה הוא עומד עתה לדין (השו: עניין מימון, בפסקה 11). ואמנם, למערער עבר פלילי לא מבוטל בעבירות שונות של איזומים ותקיפות, גם שהרישום בגין מרבית העבירות התיישן זה מכבר.

9. אחר כל הדברים הללו אנו סבורים כי העונש שנגזר על המערער הוא הולם, מאוזן וסביר, וכי אין מקום להתערבותנו. משכך, אנו מורים על דחיתת הערעור ומוחרים על כנו את העונש שהושת על המערער.

נתן היום, י"א בניסן התשע"ו (19.4.2016).

שופט

שופט

שופט